

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації на тему «Юридичне обслуговування суб'єктів господарювання» за спеціальністю 081 «Право» 21 лютого 2024 року.

Рябов Дмитро Сергійович

1996 року народження

Громадянин України

освіта повна вища: у 2018 році закінчив Донецький національний університет за спеціальністю «Правознавство».

У 2019 р. вступив до аспірантури Донецького національного університету імені Василя Стуса на кафедру господарського та адміністративного права за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: Деркач Елла Михайлівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Здобувач має 12 наукових праць: 7 статей в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у запобіжному виданні, а також 4 тези доповідей на у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема:

**Статті в наукових виданнях,
включених до переліку наукових фахових видань України:**

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Рябов Д.С. Щодо проблемних питань, пов'язаних із відшкодуванням судових витрат на професійну правничу допомогу в господарському судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С. 81– 86. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/15.pdf.

DOI <https://doi.org/10.15421/392153>

Ключові слова: адвокат, професійна правнича допомога, гонорар, господарське судочинство, судові витрати.

2. Рябов Д.С. Щодо зменшення судових витрат на професійну правничу допомогу в господарському судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 4. С. 31–38. URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2021/7.pdf.

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.35>

Ключові слова: адвокат, професійна правнича допомога, господарське судочинство, судові витрати, Верховний Суд, Європейський суд із прав людини, дискреційні повноваження.

3. Рябов Д.С. Удосконалення процедури судового контролю в адміністративному судочинстві. *Нове українське право*. 2022. № 2. С. 256–263. URL: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/260/238>. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.35>

Ключові слова: Конституція України, Кодекс адміністративного судочинства України, адміністративне судочинство, апеляційне оскарження, судовий контроль, виконання рішення суду.

4. Рябов Д.С. Співвідношення юридичного обслуговування суб'єктів господарювання із поняттями «юридичний аутсорсинг» та «юридичний консалтинг». *Юридичний електронний науковий журнал*. 2022. № 3. С. 126–128. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2022/27.pdf.

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-3/27>

Ключові слова: юридичне обслуговування, суб'єкт господарювання, підприємницька діяльність, юридичний аутсорсинг, юридичний консалтинг.

5. Рябов Д.С. Дослідження правового статусу адвоката як внутрішнього суб'єкта, що здійснює юридичне обслуговування суб'єктів господарювання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. № 1. С. 58 – 63. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v1_2022/13.pdf.

DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i1\(42\).993](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i1(42).993)

Ключові слова: юридичне обслуговування, суб'єкт господарювання, адвокат, юрисконсульт, свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю, єдиний соціальний внесок на обов'язкове державне соціальне страхування.

6. Рябов Д.С. Щодо конкретизації основних засобів правового характеру, які використовуються при здійсненні юридичного обслуговування договірної роботи суб'єктів господарювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. № 1. С. 67–74. URL:

<http://nvppp.in.ua/vip/2022/1/11.pdf>.

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.1.11>

Ключові слова: юридичне обслуговування, суб'єкт господарювання, договірна робота, господарський договір, господарське зобов'язання.

7. Рябов Д.С. Вплив правовиховної роботи на зменшення кількості судових спорів, які виникають в процесі здійснення підприємницької діяльності. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2022. № 2. С. 140–151.

URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/13635/13538>.

DOI 10.31558/2786-5835.2022.2.14

Ключові слова: правова робота, підприємництво, правове виховання, правосвідомість, господарський договір, санкція, штраф, юридична відповідальність, господарсько-правова відповідальність, судова практика.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Рябов Д.С. Щодо запровадження в Україні страхування цивільно-правової відповідальності адвокатів. *I осінні наукові читання* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 07 лист. 2021 р.). Черкаси, 2021. С. 21–25.
2. Рябов Д.С. Правова (правнича) допомога як засіб здійснення юридичного обслуговування підприємницької діяльності. *Весняні юридичні читання – 2022.* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 28 кв. 2022 р.). С. 406–411.
3. Рябов Д.С. Визначення базового алгоритму дій правового характеру, які використовуються при юридичному обслуговуванні процедури створення суб'єктів господарювання. *Осінні юридичні читання – 2022.* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 лист. 2022 р.). С. 426–467.
4. Рябов Д.С. Зменшення судових витрат на професійну правничу допомогу: Досвід Європейського суду з прав людини. *Четверті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова* : тези всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ-Одеса, 30 чер. 2023 р.). Київ-Одеса. 2023. С.191–200.

Наукові праці, які додатково висвітлюють матеріали дисертації:

1. Dmytro Riabov. On revocation of the lawyer`s monopoly through introducing the professional institution of legal advisers. *Reality of Politics.* 2021. № 3. С. 155–166.

URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/rop/17/rop1709.pdf>.

DOI: <https://doi.org/10.15804/rop2021309>

Key words: lawyer`s monopoly, lawyer, legal adviser, Republic of Poland, legal counselor, representation.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

Коваль Ірина Федорівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Міхайліна Тетяна Вікторівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та філософії права Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Павлюченко Юлія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри господарського та адміністративного права Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Дорошенко Ліна Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри економічного права та економічного судочинства Київського національного університету імені Тараса Шевченка:

1) По-перше, при обґрунтуванні пропозиції щодо надання суду права на самостійне (без клопотання іншої сторони) зменшення судових витрат на професійну правничу допомогу (стор. 227 дис.) автор констатує, що надання таких повноважень суду обумовлено вже сформованою судовою практикою Верховного Суду зі спірних правовідносин та наявністю аналогічних повноважень у Європейського суду з прав людини. Проте здобувач при аргументації цієї пропозиції не вдається до системного, всебічного аналізу цієї проблематики, а саме – не розкриває яким чином надання суду таких повноважень співвідноситься з основною засадою (принципом) господарського судочинства – змагальність сторін, оскільки суд фактично буде втручатись в умови договору про юридичне обслуговування, в якому визначено вартість послуг юриста. В зв'язку з цим ця пропозиція дисертанта потребує додаткового обґрунтування.

2) По-друге, у першому підрозділі першого розділу дисертації автор проводить аналіз юридичних послуг зовнішніх виконавців роботи із юридичного обслуговування, відповідно до якого претензійно-позовна робота та представництво інтересів суб'єктів господарювання в судах розглядається як один із напрямів роботи із юридичного обслуговування суб'єктів

господарювання. Проте другий розділ дисертації, який присвячений основним напрямом роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, не містить в якості окремого підрозділу аналізу претензійно-позовної роботи, що було б логічним. Така «непослідовність» автора потребує пояснення на захисті дисертаційної роботи.

3) По-третє, одним із результатів дисертаційного дослідження є пропозиція щодо прийняття в Україні спеціального нормативно-правового акту, яким питання юридичного обслуговування будуть врегульовано на рівні закону (стор. 26, 223 дис.). Автор пропонує в цьому новелізованому законодавстві запровадити інститут правових радників, які будуть професійними виконавцями юридичного обслуговування, проте будуть перебувати із суб'єктами господарювання у трудових, а не договірних правовідносинах. Цікаво почути аргументи автора щодо його намагання зарегулювати питання надання правової допомоги різними суб'єктами на рівні нового спеціального закону, оскільки є, наприклад, окремий Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», тому регулювання правових засад організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні на рівні ще одного законодавчого акту потребує додаткової аргументації.

4) По-четверте, здобувач у роботі пропонує запровадити в Україні інститут правових радників (стор. 25 дис.), імплементуючи його з законодавства Республіки Польща, де правнича допомога надається адвокатами та правовими радниками, відмінність яких полягає в тому, що правовий радник не може здійснювати захист у кримінальних провадженнях та приймати участь у справах про фіскальні правопорушення. Автор зазначає, що фактично повноваження правового радника тотожні повноваженням цивільних представників, які здійснювали представництво інтересів фізичних осіб в цивільних та адміністративних справах, до запровадження в Україні адвокатської монополії, та вказує на те, що саме в сфері господарського судочинства такими представниками суб'єктів господарювання в судах були

штатні юрисконсульти, які наразі можуть виступати в судах від імені суб'єкта господарювання в порядку самопредставництва. Проте потребує пояснення питання – яким чином запровадження в Україні інституту правових радників буде співвідноситись із діючим інститутом адвокатури, за якими критеріями автор бачить розмежування видів їх діяльності щодо надання правничої допомоги? А також потребує уточнення за яких умов штатні юрисконсульти можуть здійснювати самопредставництво юридичної особи, з урахуванням неоднозначної судової практики.

Степанова Тетяна Валеріївна, доктор юридичних наук, професор, завідувача кафедрою конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І. Мечникова:

По-перше, потребує додаткового обґрунтування пропозиція дослідника про запровадження в Україні інституту правових радників з огляду на досвід Республіки Польща. Ці особи мають бути, на думку здобувача, професійними виконавцями юридичного обслуговування «після складання кваліфікаційного іспиту, отримання дозвільних документів та внесення їх до спеціального реєстру». Зокрема, аналізуючи польський досвід, автор зазначає, що Закон Республіки Польща «Про правових радників» не надає право правовому раднику представляти інтереси суб'єкта господарювання з фіскальних справ (наприклад, в податковою, митницею). У таких справах в Польщі представництво здійснює виключно адвокат. Проте, послідовно реалізуючи вказану пропозицію, здобувач на с. 90 роботи зазначає, що в Україні у 2019 році було скасовано адвокатську монополію для органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення в цивільному, адміністративному та господарському судочинствах. При цьому фіскальні спори в Україні можуть розглядатися в адміністративному та господарському судочинствах в залежності від формулювання вимог сторін, і лише найбільш небезпечні злочини підпадають під дію Кримінального кодексу України. Наполягаючи на тому, що правовий радник має представляти

інтереси лише у господарських спорах із контрагентами та трудових спорах, виключаючи фіскальні спори, вибивається основна цеглина в «будівлі» захисту прав суб'єкта господарювання, оскільки достатньо часто саме з фіскальними органами у суб'єктів господарювання виникають спори. Таким чином, потребує додаткового обґрунтування концепція наділення правових радників повноваженнями щодо представництва інтересів суб'єктів господарювання у спорах з фіскальними органами, зокрема, з податковими та митними органами.

Одночасно слід визнати позитивними пропозиції автора щодо передбачення в законодавстві принципу професійної таємниці, правил професійної етики, ведення реєстру осіб, які мають повноваження на здійснення професійної діяльності.

Однак вважаємо, що пропозицію щодо здачі кваліфікаційного іспиту, видачі відповідного документа та внесення в реєстр, що підтверджує особливий статус даного суб'єкта, доцільно вирішувати одночасно з вирішенням питання щодо впровадження в минулому році вперше Єдиного державного кваліфікаційного іспиту. Цей іспит фактично є випусковим в університеті і схожим з випусковими іспитами в Польщі та Німеччині, за підсумками якого особа в цих країнах отримує доступ до професії. Однак в Україні задача даного іспиту не є підставою доступу до професії і для того, щоб стати адвокатом, нотаріусом, суддею, прокурором. особі необхідно не тільки мати стаж роботи за фахом, але й знову здати окремий кваліфікаційний іспит. Тому пропозиція щодо впровадження даного інституту правового радника з необхідністю задачі кваліфікаційного іспиту для доступу до даної професії має співвідноситись з тими реаліями, які на сьогодні сформовані в Україні. Якщо ЄДКІ буде визнано підставою для доступу до професії за аналогією з Польщею і Німеччиною, то особа, яка його здала, буде вважатися такою, що має достатній рівень знань для заняття посади з правничої професії, в тому числі, можливо, і правового радника.

По-друге, фактично за описанням, наданим здобувачем в дослідженні, правовий радник має тотожні статус і повноваження, як і адвокат, за винятком справ у кримінальному провадженні та про адміністративні правопорушення. У зв'язку з цим потребує додаткового обґрунтування розмежування статусу правового радника і адвоката задля розуміння необхідності створення такої окремої інституції. На нашу думку, більш виваженою пропозицією було б посилення нормативно-правового регулювання статусу юрисконсульта, про яке згадує здобувач у своїй роботі на с.с. 91-92).

По-третє, зважаючи на об'єкт та предмет дослідження, дискусійною видається пропозиція здобувача про вдосконалення процедури судового контролю в адміністративному судочинстві шляхом надання адміністративному суду повноважень на розгляд заяв про встановлення судового контролю, які подаються в порядку статті 383 Кодексу адміністративного судочинства України, судом тієї інстанції, яким було винесено остаточне рішення по судовій справі. З урахуванням вказаного, ця пропозиція потребує додаткового обґрунтування.

Крім того, на думку опонента, робота б набула додаткового забарвлення при розкритті проблем в цьому сегменті під кутом воєнного часу та бачення здобувачем перспектив розвитку даного інституту в повоєнний період.

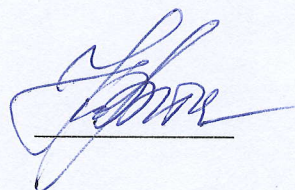
Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Рябову Дмитру Сергійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Ірина КОВАЛЬ